

Брюксел, 6.3.2018г.
COM(2018) 87 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

**относно възможността за въвеждане на определени изисквания по отношение на
защитата на рибите по време на умъртвяване**

(текст от значение за ЕИП)

1. Въведение

Отглежданата в изкуствена среда риба попада в приложното поле на Регламент (ЕО) № 1099/2009 на Съвета относно защитата на животните по време на умъртвяване („Регламентът“)¹. За отглежданата в изкуствена среда риба са приложими обаче единствено общите изисквания по член 3, параграф 1, т.е. „[n]о време на умъртвяването им и свързаните операции животните се предпазват от всяка болка, уплаха или страдание, които могат да бъдат избегнати“.

Освен това според изискването на член 27, параграф 1 от Регламента „Комисията представя на Европейския парламент и на Съвета доклад относно възможността да се въведат известни изисквания във връзка със защитата на рибите по време на умъртвяване, като се отчита хуманното отношение към животните, както и социално-икономическото и екологичното въздействие“.

Целта на настоящия доклад е да бъде изпълнено изискването по член 27, параграф 1 от Регламента. Докладът включва анализ на социално-икономическите въздействия по време на клане. Потенциалните екологични ефекти обаче не са взети предвид в настоящия доклад, тъй като тяхното въздействие беше сметнено за пренебрежимо малко по време на умъртвяването².

Докладът отразява също така едно от действията, посочени в стратегията на ЕС за защита и хуманно отношение към животните за периода 2012—2015 г.³

Световната организация по здравеопазване на животните (ОИЕ) прие насоки относно аспекти на хуманното отношение към животните при зашеметяване и умъртвяване на отглеждана в изкуствена среда риба за консумация от човека⁴. Тези насоки са приложими и в ЕС, тъй като всички държави — членки на ЕС, са държави — членки на ОИЕ.

През 2009 г. Европейският орган за безопасност на храните (ЕОБХ) публикува няколко становища относно хуманното отношение към животните като аспект от основните системи за зашеметяване и умъртвяване за най-важните видове риба, отглеждана в изкуствена среда в ЕС⁵. Тези становища показаха, че в сектора на аквакултурите

¹ ОВ L 303, 18.11.2009 г., стр. 1.

² В по-общ план въздействията от производството на аквакултури върху околната среда са важни и по тази причина бяха определени като една от четирите приоритетни области в Стратегическите насоки на Комисията за устойчиво развитие на сектора на аквакултурите на ЕС: http://ec.europa.eu/fisheries/cfp/aquaculture/index_en.htm.

³ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета и Европейския икономически и социален комитет относно стратегията на Европейския съюз за защита и хуманно отношение към животните за периода 2012—2015 г., COM(2012) 6 final/2.

⁴ Кодекс за здравето на водните животни, глава 7.3 Аспекти на хуманното отношение към животните при зашеметяване и умъртвяване на отглеждана в изкуствена среда риба за консумация от човека. http://www.oie.int/index.php?id=171&L=0&htmfile=chapitre_welfare_stunning_killing.htm.

⁵ Научни становища на Експертната група по здравето на животните и хуманното отношение към тях, изготвени по искане на Европейската комисия, относно хуманното отношение към животните като съобразен с видовете аспект на основните системи за зашеметяване и умъртвяване на отглеждана в изкуствена среда риба:

съществуват някои предизвикателства по отношение на поддържането на хуманно отношение към рибата по време на умъртвяване. С помощта на основан на риска подход бяха идентифицирани следните основни опасности:

- 1) манипулации или свързани с манипулациите процедури (например струпване, изпомпване, време извън водата);
- 2) качество на водата в съоръженията за отглеждане на риба/огражденията;
- 3) методи за зашеметяване и умъртвяване.

ЕОБХ стигна съответно до заключението, че много от методите и голяма част от използваното оборудване водят до ниско ниво на хуманно отношение към рибата. Поради това ЕОБХ предложи някои препоръки както за предкличичните операции, така и за операциите по време на зашеметяване и умъртвяване. Подчертано беше така също, че съществуват значителни възможности за разработването на нови методи за зашеметяване или умъртвяване за всички видове риби, предмет на оценяването.

С цел да се подпомогне съставянето на настоящия доклад през 2016 г. беше възложено на избран външен изпълнител да изготви доклад за независимо проучване⁶. Целта на възложеното проучване беше да се събере информация за настоящите практики за хуманно отношение към животните в европейския сектор на аквакултурите, и по-специално за клането на отглеждана в изкуствена среда риба, както и да се направи анализ на степента, в която въпросите за хуманно отношение към рибите остават нерешени. Отчетени са разходите за спазване на добри практики за хуманно отношение, икономическото положение, ефектите върху конкурентоспособността и други фактори. Проучването беше съсредоточено върху пет основни вида отглеждана в изкуствена среда риба в различни избрани държави от ЕИП, за да се направи общо представяне на настоящото положение в европейския сектор на аквакултурите: атлантическа съомга (студеноводна морска); шаран и дъгова пъстърва (сладководни) и европейски лаврак и ципура (средиземноморски), както е посочено в таблица 1 по-долу.

Международните стандарти на ОИЕ за хуманно отношение към животните по време на транспортиране и зашеметяване и умъртвяване на отглеждана в изкуствена среда риба за консумация от човека бяха използвани като критерий за оценка на практиките за хуманно отношение. Бяха взети предвид така също препоръките на ЕОБХ относно клането. Проучването обхващаше периода 2009—2013 г.⁷, така че да може да се направи оценка на всяка промяна или смяна на методите, свързани с манипулации,

Отглеждан в изкуствена среда шаран <http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/1013>,
Отглеждана в изкуствена среда дъгова пъстърва <http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/1012>,
Отглеждани в изкуствена среда ципура и лаврак <http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/1010>,
Отглеждана в изкуствена среда атлантическа съомга
<http://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/1011>.

⁶ Хуманно отношение към отглеждана в изкуствена среда риба: общи практики по време на транспортиране и клане), final (2017 г.) <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/facddd32-cda6-11e7-a5d5-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-49981830>.

⁷ Това са последните години, за които има налични данни на Евростат и НТИКР (Научен, технически и икономически комитет по рибарство) относно производството и икономическите резултати на сектора.

транспортиране и зашеметяване/умъртвяване, които се изискват по стандартите на ОІЕ или се препоръчват от ЕОБХ. За да се гарантира събирането на широк диапазон от надеждни данни, беше осъществен контакт с всички съответни заинтересовани страни, като напр. държавите членки, сектора, учени, производители на оборудване и организации, занимаващи се с хуманното отношение към животните, а те представиха своите мнения в рамките на открити и целенасочени консултации.

Настоящият доклад е основан на следните източници на информация:

1. горепосочения доклад за проучването относно хуманното отношение към отглежданата в изкуствена среда риба, което включваше:
 - документно проучване: преглед на литературата и търсене в бази данни, като се използват данни от Научния, технически и икономически комитет по рибарство (НТИКР)⁸ и Евростат; данни от други източници, в това число секторни организации на ниво ЕС, ЕИП (Европейско икономическо пространство) и национално ниво;
 - консултация: данни, събрани чрез онлайн проучване; целенасочени интервюта със заинтересовани страни, и целеви групи, като представители на асоциации от сектора на аквакултурите, национални и регионални администрации, групи на производители и други съответни заинтересовани страни, които са целесъобразни в различните държави, обхванати от проучването;
2. обобщен доклад на Комисията относно прилагането на правилата за рибовъдство⁹.

Таблица 1. Държави от ЕИП, включени в проучването¹⁰

Видове риба**	Държава, включена в проучването	Място в Европа според производството	Производство (тона) през 2014 г.*	Производствен тип
	Норвегия (NO)		1 290 000	Студеноводна морска
	Обединено кралство (UK)	1	163 347	
	Ирландия (IE)	2	10 000	
		4		

⁸

http://ec.europa.eu/fisheries/partners/stecf/index_en.htm.

⁹

Обобщен доклад относно прилагането на правилата за рибовъдство (2015 г.)

http://ec.europa.eu/food/audits-analysis/overview_reports/details.cfm?rep_id=95.

¹⁰

Таблицы и данни, адаптирани от публикувания доклад за проучването „Хуманно отношение към отглежданата в изкуствена среда риба: общи практики по време на транспортиране и клане“ <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/facddd32-cda6-11e7-a5d5-01aa75ed71a1/language-en/format-PDF/source-49981830>.

 Шаран	Полша (PL) Чешка република (CZ) Германия (DE)	1 2 4	18 000 17 833 5 285	Сладководна
 Дъгова пъстърва (едра (L) и на парчета (P))	Дания (DK) Франция (FR) Италия (IT) Полша	(L4 и P3) (L3 и P4) (L9 и P2) (P5)	38 091 34 000 38 800 17 500	Сладководна
 Европейски лаврак	Гърция (GR) Испания (ES) Италия	2 3 4	42 000 17 376 6 500	Средиземноморска (топловодна)
 Ципура	Гърция Испания Италия	1 3 4	71 000 16 230 8 200	Средиземноморска (топловодна)

* Източник: Федерация на европейските производители на аквакултури (ФЕПА), 2015 г.¹¹; **
 Изображения от: https://ec.europa.eu/fisheries/marine_species_en.

2. Основни констатации

2.1. Практики за хуманно отношение по време на клане

Кланичният процес включва следните етапи: манипулации, фиксиране, зашеметяване и последният етап на умъртвяване. Зашемяването причинява загуба на съзнанието и чувствителността без стрес, дискомфорт или болка, които могат да бъдат избегнати. При някои методи то може да причинява така също смърт. Когато методът за зашемяване е обратим или не причинява смърт, той трябва да бъде последван от метод за умъртвяване. В таблица 2 по-долу е представен общ преглед на методите, които се използват за зашемяване, зашемяване/умъртвяване и умъртвяване, техните предимства и недостатъци.

Таблица 2. Общ преглед на методите, които се използват за зашемяване, зашемяване/умъртвяване и умъртвяване, техните предимства и недостатъци

¹¹ ФЕПА, 2015 г., Доклад за европейското производство на аквакултури за периода 2005—2014 г., www.feap.info/shortcut.asp?FILE=1402.

Зашеметяване или зашеметяване/умъртвяване	Видове риба	Предимство	Недостатък
Зашеметяване с електрически ток	Атлантическа сьомга Дъгова пъстърва Шаран	<ul style="list-style-type: none"> - Може да се постигне незабавно зашеметяване; - позволява филетиране преди вкочаняването. 	<ul style="list-style-type: none"> - Необходим е ефективен метод за умъртвяване; - може да бъде причинено увреждане на кланичния труп; - може да бъде засегнато качеството на продукта, възможно е неуспешно зашеметяване* поради различната съпротива на рибите.
Зашеметяване с въглероден диоксид (CO ₂)	Дъгова пъстърва		- Силно стресиращо.
Прилагане на удар	Атлантическа сьомга	<ul style="list-style-type: none"> - Може да се постигне незабавно зашеметяване; - когато се прилага правилно, няма възстановяване; - позволява филетиране преди вкочаняването. 	<ul style="list-style-type: none"> - Неуспешно зашеметяване поради различните размери; - може да бъде причинено увреждане на главата.
	Шаран	- Когато се прилага правилно, няма възстановяване.	<ul style="list-style-type: none"> - При ръчно прилагане може да се стигне до неуспешно зашеметяване; - може да бъде причинено увреждане на главата.
	Дъгова пъстърва	- Когато се прилага правилно, няма възстановяване.	- При ръчно прилагане може да се стигне до неуспешно зашеметяване.
Шоково охлаждане на живи риби с CO ₂	Атлантическа сьомга	- Забавеното започване на трупното вкочаняване позволява филетиране преди това.	<ul style="list-style-type: none"> - Рибите не са зашеметени; - методът е стресиращ.
Задушаване в лед или ледена вода	Лаврак Ципура Дъгова	<ul style="list-style-type: none"> - Лесни за използване; - качество и безопасност на 	- Стрес за рибите поради рязкото понижаване на температурата.

Зашеметяване или зашеметяване/умъртвяване	Видове риба	Предимство	Недостатък
	пъстърва	храните.	

* Неуспешно зашеметяване настъпва, когато прилагането на даден метод за зашеметяване не е ефективно. За зашеметяването с електрически ток или ударното зашеметяване това означава, че загубата на съзнание не е незабавна.

ОІЕ препоръчва използването на методи за умъртвяване на отглеждана в изкуствена среда риба с електрически ток или механично (напр. ударно зашеметяване). Другите методи, включително шокото охлаждане на живи риби с CO₂, зашеметяване с CO₂, шоково охлаждане в ледена вода, последвано от зашеметяване с електрически ток, както и задушаване в лед, не отговарят на стандартите на ОІЕ. В доклада за проучването е констатирано, че постигането на стандартите на ОІЕ по време на клането в много голяма степен зависи от видовете риба и използваните методи, както е посочено в следващите по-долу абзаци.

Що се отнася до атлантическата съомга, стандартите на ОІЕ са изпълнени, ако за клането се използва прилагане на удар, което е основен метод за клане в Норвегия, Обединеното кралство и Ирландия. Това обаче не е съвсем така при зашеметяването с електрически ток, при което рибите често не са ориентирани правилно и в резултат на това зашеметяването е слабо. Шоковото охлаждане на живи риби с CO₂, което не отговаря на стандартите на ОІЕ, все още се използва в Норвегия и в Ирландия, макар и в много ограничена степен, като се посочва, че тази практика ще бъде преустановена през 2018 г.

Стандартите на ОІЕ се изпълняват само частично при клането на шаран в Полша, Чешката република и Германия. Най-често използваният метод е ръчно прилагане на удар (удар по главата). В Полша обаче видовете шаран са изложени на въздух в продължение на максимум 10 минути, което причинява стрес. В Полша, Чешката република и Германия също се използва зашеметяване с електрически ток, но няма информация относно ефективността на съоръженията, които се използват при този метод.

Що се отнася до дъговата пъстърва, стандартите на ОІЕ са изпълнени частично в Дания, Франция и Италия, но не са изпълнени в Полша. Зашеметяване с електрически ток се използва в Дания и Италия. Данните обаче относно конструкцията на съоръженията са оскъдни и по тази причина не е известно дали са изпълнени стандартите на ОІЕ за зашеметяване с електрически ток. При дъговата пъстърва ръчното прилагане на удар отговаря на стандартите на ОІЕ, при условие че се изпълнява правилно. Задушаването в лед се използва в Дания и Полша и не отговаря на стандартите на ОІЕ. Във Франция се използва шоково охлаждане в ледена вода, последвано от зашеметяване с електрически ток, и зашеметяване с CO₂ (в ограничена степен), като нито един от тези методи не отговаря на стандартите на ОІЕ.

Задушаване в лед на лаврак и ципура все още е основната използвана техника за клане в Гърция, Испания и Италия, макар че зашеметяването с електрически ток се въвежда експериментално в ограничен брой стопанства.

Таблица 3: Обобщение на настоящите методи за клане, показващо съблюдаването на стандартите на OIE

Видове риба	Държава, включена в проучването	Клане	
		Резултат	Обяснение
Атлантическа съомга	NO	+/-	Прилагане на удар (стандартите са изпълнени). Зашеметяване с електрически ток извън водата: ориентирани са само 25—30 %, макар процентът да се повишава (стандартите са изпълнени за тези 25—30 %). Зашеметени с електрически ток риби, умъртвявани чрез изкормване (стандартите не са изпълнени) или чрез прилагане на удар или декапитация (стандартите са изпълнени). Шоково охлаждане на живи риби с CO ₂ (стандартите не са изпълнени).
	UK	✓	Стандартите са изпълнени.
	IE	+/-	Прилагане на удар. Зашеметяване с CO ₂ за 7—8 % (стандартите не са изпълнени).
Шаран	PL	+/-	Ръчно прилагане на удар. Съоръженията за зашеметяване с електрически ток не са от основни производители.
	CZ	+/-	Съоръженията за зашеметяване с електрически ток не са от основни производители и не се прилага метод за умъртвяване.
	DE	+/-	Ръчно прилагане на удар. Съоръженията за зашеметяване с електрически ток не са от основни производители.
Дъгова пъстърва	DK	+/-	Съоръженията за зашеметяване с електрически ток не са от основни производители. Също така задушаване в лед.
	FR	+/-	Ръчно прилагане на удар. Използва се обаче и зашеметяване с CO ₂ и шоково охлаждане в ледена вода, последвано от зашеметяване с електрически ток.
	IT	+/-	Съоръженията за зашеметяване с електрически ток не са от основни производители.
	PL	✗	Задушаване в ледена каша в превозно средство или в стопанство или кланица.
Европейски лаврак	GR	✗	Задушаване в лед или ледена каша.
	ES	✗	Задушаване в лед или ледена каша.
	IT	✗	Задушаване в лед или ледена каша.

Видове риба	Държава, включена в проучването	Клане	
		Резултат	Обяснение
Ципура	GR	✘	Задущаване в лед или ледена каша.
	ES	✘	Задущаване в лед или ледена каша.
	IT	✘	Задущаване в лед или ледена каша.

✓ OIE - има вероятност стандартите на OIE да са изпълнени.

✘ OIE - има вероятност стандартите на OIE да не са изпълнени.

+/- OIE - стандартите на OIE може да са изпълнени в зависимост от метода и използваните съоръжения.

Що се отнася до правилата относно кланичните техники за сертифицирано производство на биологични аквакултури, констатациите от доклада на Комисията, посочен в бележка под линия девет, потвърждават спазването на системата за контрол, свързана с клането, както е посочено в член 25, буква з), точка 5 от Регламент (ЕО) № 889/2008.

2.2. Национално законодателство и насоки

Според член 27, параграф 1, втора алинея от Регламента, ако няма правила на равнище ЕС, държавите членки могат да запазят или да приемат национални правила относно защитата на рибите по време на клане или умъртвяване. В проучването беше констатирано, че макар в целевите държави членки и държавите от ЕИП да е разработено национално законодателство и насоки, те не са разработени така добре като за сухоземните селскостопански животни, въпреки че ситуацията се подобрява благодарение на засилващата се осведоменост относно хуманното отношение към рибите.

За петте вида риби, обхванати от проучването, се прилагат частни стандарти, включващи хуманно отношение към животните по време на транспортиране и клане, предимно в сектора на съомгата, в по-малка степен по отношение на дъговата пъстърва и в ограничен мащаб за лаврака и ципурата. Частни стандарти за хуманно отношение се прилагат в много ограничен брой стопанства за шаран. В таблица 4 е представен пълен обзор на националното законодателство, насоки и частни стандарти за включените в проучването държави.

Таблица 4: Законодателство и национални насоки или правилници, уреждащи аспекти на хуманното отношение при клането на риба, отглеждана в изкуствена среда

Държава	Законодателство	Национални насоки или частни стандарти
NO	– Регламент (ЕО) № 1099/2009 и норвежки регламент № 1250/2006 определят правила за общи изисквания за хуманно отношение към рибите	– Норвежкият орган за безопасност на храните (NFSA) е изготвил подробно ръководство за сектора по

Държава	Законодателство	Национални насоки или частни стандарти
		отношение на изискванията за добро ниво на хуманното отношение към животните в сектора на аквакултурите по време на клане ¹²
UK	<ul style="list-style-type: none"> – Регламент (ЕО) № 1099/2009 – Закон за хуманно отношение към животните от 2006 г. – Наредба за хуманно отношение към животните по време на умъртвяване (Шотландия) от 2012 г. Задължителен инструмент от 2012 г. № 321 – Заповед относно хуманното отношение към животните (транспортиране) (Англия) от 2006 г. (и еквивалентно законодателство в Шотландия и Уелс) 	<ul style="list-style-type: none"> – Становище относно хуманното отношение към отглежданата в изкуствена среда риба; Комитет за хуманно отношение към селскостопанските животни; 2014 г. – Кодекс на добрите практики¹³
IE	<ul style="list-style-type: none"> – Регламент (ЕО) № 1099/2009 – Законодателен акт за здравето и хуманното отношение към животните от 2012 г. 	<ul style="list-style-type: none"> – Правилник за здравето на рибите в сектора на пъстървовите аквакултури в Ирландия (2014 г.) – Наръчник за здравето на отглежданите в изкуствена среда пъстървови риби (2011 г.)¹⁴
PL	<ul style="list-style-type: none"> – Регламент (ЕО) № 1099/2009, Закон за защита на животните (№ 111, брой 724; от 1998, № 106, брой 668) 	<ul style="list-style-type: none"> – КОДЕКС на добрите практики (Kodeks Dobrej Praktyki); 2014 г.
CZ	<ul style="list-style-type: none"> – Регламент (ЕО) № 1099/2009 – Закон № 246/1992 Coll. и следващите изменения относно защитата на животните срещу жестоко отношение – Указ № 245/1996 Coll. относно методите за зашеметяване/умъртвяване – Указ № 382/2004 Coll. относно методите за зашеметяване/умъртвяване – Закон № 99/2004 относно управлението на рибовъдни басейни, вкл. за рибовъдство 	<ul style="list-style-type: none"> – Насока № 5/2015 относно щандовете за продажба на риба / местата за продажба
– DE	<ul style="list-style-type: none"> – Регламент (ЕО) № 1099/2009 – Закон за защита на животните по време на умъртвяване и клане (Verordnung zum Schutz von Tieren im Zusammenhang mit der Schlachtung oder Tötung und zur Durchführung der Verordnung (EG) Nr. 1099/2009 des Rates (Tierschutz-Schlachtverordnung - 	<ul style="list-style-type: none"> – Добра хигиенна практика (1994 г.) (Verordnung über die hygienischen Anforderungen an Fischereierzeugnisse) – Добра практика в рибовъдните басейни (шаран) (gute fachliche Praxis der

¹²https://www.mattilsynet.no/om_mattilsynet/gjeldende_regelverk/veiledere/veileder_fiskevelferd_ved_slakteri_for_akvakulturdyr_2014.9471/binary/Veileder%20fiskevelferd%20ved%20slakteri%20for%20akvakulturdyr%202014.

¹³[http://thecodeofgoodpractice.co.uk/chapters/.](http://thecodeofgoodpractice.co.uk/chapters/)

¹⁴[http://www.fishhealth.ie/FHU/sites/default/files/FHU_Files/Documents/FarmedSalmonidHealthHandbookOctober2011.pdf.](http://www.fishhealth.ie/FHU/sites/default/files/FHU_Files/Documents/FarmedSalmonidHealthHandbookOctober2011.pdf)

Държава	Законодателство	Национални насоки или частни стандарти
	TierSchlV)	Teichwirtschaft in Brandenburg) –
DK	– Регламент (ЕО) № 1099/2009 –	– Няма (проучване на компетентния орган)
FR	– Регламент (ЕО) № 1099/2009 – Note de service 2007-8016 de la DGAL du 16 janvier 2007 (DGAL/SDSPA/N2007-8192)	– <i>(не е получен отговор от компетентния орган)</i>
IT	– Регламент (ЕО) № 1099/2009	– Няма (проучване на компетентния орган)
GR	– Регламент (ЕО) № 1099/2009	– 2 циркулярни писма относно хуманното отношение към отглежданата в изкуствена среда риба (23.3.2015 г.; 9.6.2015 г.)
ES	– Регламент (ЕО) № 1099/2009 –)	– Практически правила за умъртвяване на риба (Piscicultura; Guia de practica correctas para el sacrificio; 2016 г.; AEONOR)

3. Социално-икономически констатации

В таблица 5 по-долу е представено националното производство на аквакултури, включващо риба, ракообразни, мекотели и други водни организми, в 19-те основни държави от ЕИП, произвеждащи аквакултури за периода 2009—2013 г., които отчитат 99 % от производството на аквакултури в ЕИП. В таблица 6 е представен обзор на средното производство от общото количество отглеждана в изкуствена среда риба в целевите държави от проучването.

Таблица 5. Производство на аквакултури в 19-те държави от ЕИП, 2009—2013 г.
(1 000 тона живо тегло)

Държава от ЕИП	2009 г.	2010 г.	2011 г.	2012 г.	2013 г.	Промяна през периода 2009—2013 г.	Дял от общото количество за ЕИП, 2013 г.
Норвегия	962	1 020	1 144	1 321	1 248	29,7 %	50,5 %
Испания	267	252	272	264	224	-16,1 %	9,0 %
Обединено кралство	197	201	199	206	203	3,4 %	8,2 %
Франция	234	225	207	205	201	-14,2 %	8,1 %
Италия	162	153	164	163	163	0,1 %	6,6 %
Гърция	122	121	111	111	114	-6,6 %	4,6 %
Нидерландия	56	67	44	46	60	8,5 %	2,4 %
Дания	35	36	36	35	38	7,3 %	1,5 %
Полша	37	31	29	32	35	-3,6 %	1,4 %
Ирландия	48	46	44	36	34	-28,0 %	1,4 %
Германия	39	41	39	26	25	-35,0 %	1,0 %
Чешка република	20	20	21	21	19	-3,6 %	0,8 %
Унгария	15	14	16	15	15	0,6 %	0,6 %
Финландия	14	12	11	13	14	-0,1 %	0,6 %
Швеция	9	11	13	14	13	56,5 %	0,5 %
България	7	8	6	6	12	80,8 %	0,5 %
Хърватия	14	14	13	10	12	-15,5 %	0,5 %
Румъния	13	9	8	10	11	-16,2 %	0,4 %
Португалия	7	8	9	10	10	49,6 %	0,4 %
Общо за 19-те държави	2 255	2 290	2 386	2 544	2 451	8,7 %	99,1 %
Общо за ЕИП	2 271	2 306	2 403	2 563	2 473	8,9 %	100,0 %

Източник: Глобална статистика на ФАО за рибарството и аквакултурите, версия 2016.1.2.
Числата в курсив са прогнози.

Таблица 6: Средно производство на риба на предприятие в избраните държави — членки на ЕС

	Национален обем на продажбите (тона)	Брой предприятия	Средно производство на предприятие (тона)
GR (2014 г.)	118 080	248	476,1
UK (2013 г.)	203 263	548	370,9
DK (2013 г.)	46 297	130	356,1

	Национален обем на продажбите (тона)	Брой предприятия	Средно производство на предприятие (тона)
IT (2013 г.)	153 944	587	262,3
IE (2013 г.)	34 667	283	122,5
ES (2013 г.)	231 738	3 023	76,7
FR (2013 г.)	227 601	2 988	76,2
PL (2013 г.)	31 267	846	37,0
DE (2016 г.)	20 936	5 952	3,5

Източник: База данни на НТИКР, с изключение на Германия (Федерална статистическа служба на Германия).

3.1. Икономически анализ на кланичните практики

В рамките на социално-икономическия анализ от доклада за проучването са отчетени разликите между петте вида риби, включени в проучването, и между средите (студеноводна морска, средиземноморска, сладководна). В този анализ са взети предвид така също различията в размера на предприятията и методите на производство, тъй като тези фактори са от значение за оценяване на хуманното отношение. Повечето от по-сериозните различия между предприятията и държавите¹⁵ се дължат на други фактори, свързани с разходите, които не са разгледани в доклада за проучването, като например разходи за фураж, за труд и оперативни разходи.

За всеки от проучваните видове във включените държави са изчислени допълнителните инвестиции и годишните разходи по спазване на подобрени практики за хуманно отношение към животните от 2009 г. насам за средно стопанство за аквакултури за включените в проучването видове. Те включват допълнителните разходи, свързани с подобреното хуманно отношение по време на зашеметяването, умъртвяването и клането. В изчисленията на допълнителните свързани разходи се приема, че всяко стопанство за аквакултури трябва да притежава свои собствени съоръжения за първична преработка и че средното предприятие не е приложило практики за хуманно отношение.

Атлантическа съомга

В проучването е прието, че за да бъдат изпълнени стандартите на ОИЕ (вж. раздел 2.1 от настоящия доклад), всяко рибовъдно стопанство има нужда от инвестиционни разходи за съоръжение за зашеметяване или с електрически ток, или по механичен способ, плюс работ за декапитация, и се констатира, че допълнителните разходи по приемането на подобрени практики за хуманно отношение са относително ниски предвид средната големина на стопанствата. Според проучването най-ниските допълнителни разходи

¹⁵ Тези фактори, свързани с разходите, са разгледани по-задълбочено и изчерпателно в докладите на НТИКР относно производството и икономическите резултати на сектора.

биха възлезли на 2 евроцента/kg или 0,5 % от продажната цена в Обединеното кралство, а най-високите — 9 евроцента/kg или под 1,5 % от продажната цена в Ирландия. В кланиците с голям капацитет и високи разходи за труд инвестицията би могла да доведе дори до икономии. Тъй като обаче степента на прилагане на практики за хуманно отношение към рибите в сектора на съомгата вече е висока в държавите членки и в държавите от ЕИП, относително малко на брой предприятия ще трябва да правят инвестиции, за да изпълнят стандартите на ОИЕ, а оттам и въздействието върху конкурентоспособността вероятно ще бъде слабо.

Шаран

Икономииите от мащаба, които се реализират според кланичния обем, оказват съществена ефект върху разходите по мерките за хуманно отношение. Този факт стана очевиден, когато беше направена оценка на подобреното хуманно отношение при клането на шаран чрез зашеметяване с електрически ток, последвано от декапитация, в който случай кланичния обем е много по-малък в сравнение с типичните предприятия за пъстървови риби. Допълнителните разходи се различават значително между държавите, включени в проучването, като най-ниските са 6 евроцента/kg в Полша и достигат 41 евроцента/kg в Румъния и 58 евроцента/kg в Германия.

Шаранът се консумира основно в държавата на производство и в общия случай през периода 2009—2013 г. производството му не беше доходно без субсидии в обичайните производствени системи. Вероятно на малките стопанства ще бъде най-трудно да инвестират в подобряване на хуманното отношение към животните и може да се окажат в неблагоприятно положение от гледна точка на конкуренцията. Тъй като износът (в това число реекспортът) представлява само много малка част от производството на шаран в световен план, се очакват ограничени ефекти от мерките за хуманно отношение към животните върху конкурентоспособността на международно ниво (въпреки че въздействията върху себестойността може да са значителни, както е видно от фигура 1).

Дъгова пъстърва

Що се отнася до инвестиционните потребности с оглед на изпълнението на стандартите на ОИЕ за клането на дъгова пъстърва, в доклада за проучването е прието: 1) зашеметяване с електрически ток преди източване на водата; както и 2) ударно зашеметяване след източване на водата, последвано и в двата случая от ръчно изкормване. Както и при шарана въздействието на допълнителните разходи се различава значително в зависимост от икономииите от мащаба, като приблизителните допълнителни разходи варират от едва 4 евроцента/kg в Дания до 24 евроцента/kg във Франция. В Италия, където кланиците са с голям капацитет и високи разходи за труд, са отчетени икономии от 6 евроцента/kg. Ударното зашеметяване е по-скъпият вариант и въздействието на разходите ще е по-голямо, по-специално за малките стопанства, каквито са във Франция.

Европейски лаврак и ципура

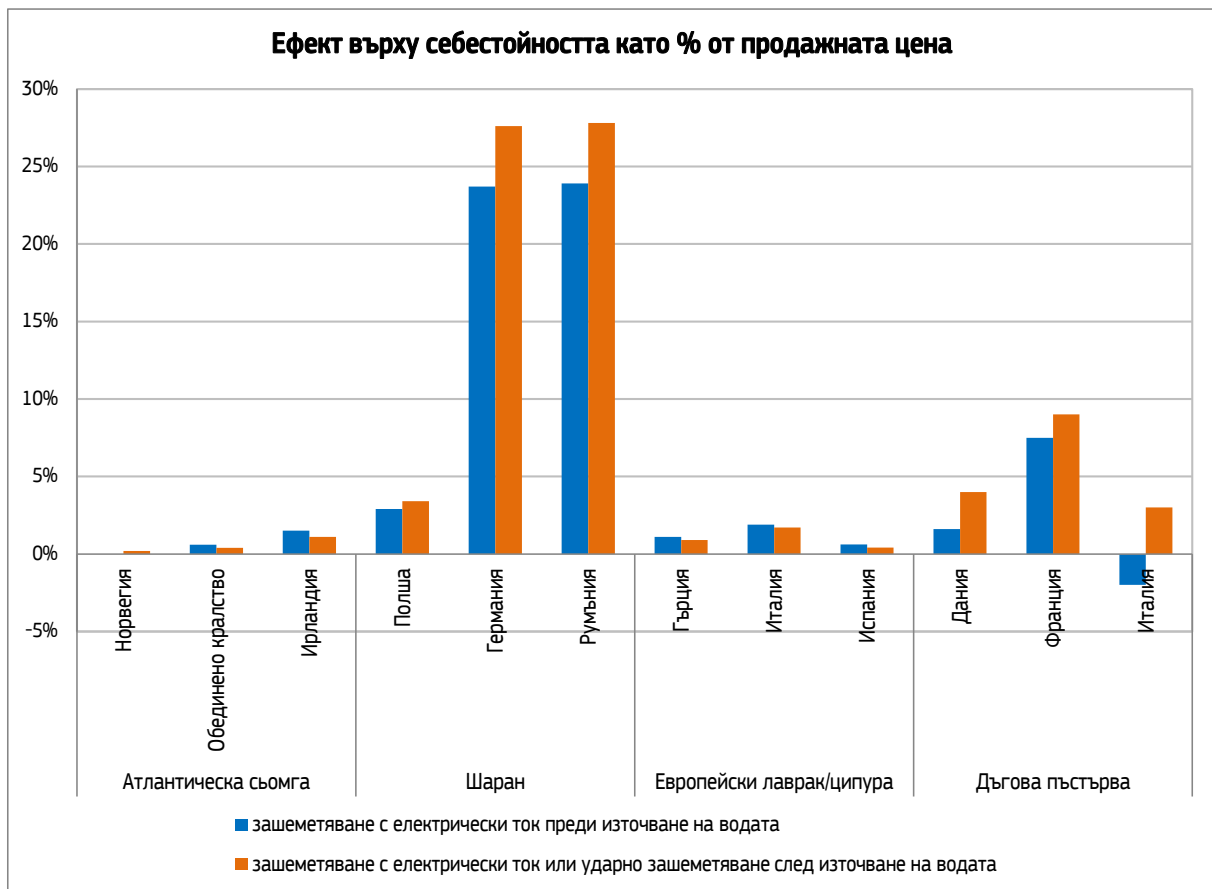
Инвестициите, за които се счита, че подобряват хуманното отношение при клане както при лаврака, така и при ципурата, са: 1) зашеметяване с електрически ток преди източване на водата; както и 2) зашеметяване с електрически ток след източване на водата, последвано и в двата случая от шоково охлаждане в ледена каша и морска вода.

Допълнителните разходи за единица продукция се различават леко между различните методи и в по-голяма степен между държавите в зависимост от големината на предприятията. В Испания, където предприятията са най-големи, допълнителните разходи за единица продукция са 4 евроцента/kg и при двата метода. В Гърция са 5—6 евроцента/kg в зависимост от метода, а в Италия, където предприятията са най-малки, са 11—13 евроцента/kg. Въпреки че повишението на разходите е твърде слабо, дори за производителите с относително малки обеми, каквито са в Италия, маржовете на печалбата в повечето от тези стопанства може да възпрат производителите от осъществяването на инвестиции.

Като цяло в доклада за проучването се констатира, че производството на лаврак и ципура по принцип също не е било доходно без субсидии през периода 2009—2013 г. в основните държави членки производителки. Следователно за производителите може да е трудно да извършат необходимите инвестиции за подобряване на стандартите за хуманно отношение.

На фигура 1 е представен общ преглед на въздействието от постигането на подобрени практики за хуманно отношение към животните върху себестойността на отглежданата в изкуствена среда риба в държавите, включени в проучването (евроцент/kg).

Фигура 1: Въздействие от постигането на подобрени практики за хуманно отношение към животните върху себестойността на отглежданата в изкуствена среда риба в държавите, включени в проучването (евроцента/kg)

4. Ограниченост на констатациите

За направения икономически анализ в рамките на доклада по възложеното проучване е използвана ограничената налична информация за стойността на оборудването, необходимо за подобряване на хуманното отношение по време на клане. Анализът се базира на средно предприятие за всеки от видовете риба във всяка от държавите, включени в проучването. Все пак се приема, че предприятията с голям капацитет реализират икономии от мащаба. Финансовата възвращаемост на инвестициите също ще се различава значително между отделните видове риба.

За предприятията с по-малки годишни производствени обеми инвестиционните разходи са значително по-високи от тези в по-големите предприятия. Капацитетът на идентифицираното оборудване е такъв, че може да се окаже в неактивен режим през значителни периоди от време. Възможно е за по-малките предприятия да стане достъпно алтернативно оборудване на по-ниска цена. Информация за такива алтернативи обаче не беше налична към момента на проучването.

Друга ограниченост на констатациите е свързана с качеството на данните за действителните разходи за зашеметяване и умъртвяване, получавани по време на проучването, и по-специално финансово и търговски чувствителна информация. Това се дължи главно на слабото участие от страна на сектора или на факта, че техните счетоводни практики не включват разбивка на тези разходи. Когато получените от сектора данни за разходите не са били достатъчни, са получавани приблизителни оценки от производителите на оборудването, които може да не отразяват реалните оперативни разходи. Следва да се отбележи също така, че проучването беше съсредоточено върху конкретния референтен период 2009—2013 г., поради което не може да бъдат отразени тенденции за по-дълъг период от време или за периода след това.

5. Заключение

Като цяло общите изисквания, които се съдържат в Регламент (ЕО) № 1099/2009 и са приложими за хуманното отношение към рибите по време на клане, са допринесли за разработването на рамка, включваща национално законодателство и насоки за хуманно отношение към отглежданата в изкуствена среда риба в ЕС, и по-специално за атлантическата съомга.

Нивото на изпълнение на стандартите на ОІЕ по време на клането се различава между различните разглеждани видове. По отношение на атлантическата съомга в повечето случаи най-добрите практики са постигнати в държавите, включени в проучването, като се констатират малко изключения. При шарана и дъговата пъстърва нивото на изпълнение се различава според използваните методи. Стандартите на ОІЕ не са изпълнени в държавите, включени в проучването, по отношение на европейския лаврак и ципурата.

Икономическият анализ показва, че разликите в производствените разходи се дължат главно на структурата на сектора, като се отчитат особено големи ползи от икономии от мащаба. Когато са реализирани такива икономии от мащаба, подобряването на практиките за хуманно отношение вероятно ще окаже само слабо въздействие върху себестойността, докато за по-малките стопанства въздействието вероятно ще бъде много по-голямо. Повечето от по-сериозните различия между предприятията и държавите се дължат на други фактори, като разходите за фураж, за труд и оперативните разходи.

В конкретния случай в по-големите стопанства за атлантическа съомга и дъгова пъстърва е констатирано, че инвестициите за подобряване на хуманното отношение биха довели до икономии на труд, които може да се окажат по-големи от инвестиционните разходи.

Констатациите в доклада за възложеното проучване показват също така, че отрасълът като цяло постепенно, но постоянно подобрява хуманното отношение към рибите, което е видно от все по-широкото използване на по-хуманни методи като зашеметяване

с електрически ток, отпадането на други методи като зашеметяването с CO₂¹⁶ и приемането на частни стандарти. Все още обаче има нужда от подобрения, за да се повиши нивото на хуманно отношение към някои видове риба като европейски лаврак и ципура. Констатациите в това проучване се подкрепят също така от обобщения доклад на Комисията, изготвен през периода 2014—2015 г.¹⁷

На този етап Комисията счита, че фактите сочат, че не е уместно да се предлагат конкретни изисквания за защита на рибата по време на умъртвяване, като се има предвид, че целите на Регламента може да бъдат постигнати в същата степен чрез доброволни мерки, което е видно от направените подобрения в сектора през последните години. Важно е също така да се отбележи, че това е сравнително нов и много разнороден сектор в сравнение с други традиционни системи за отглеждане на животни в изкуствена среда и технологиите за подобряване на хуманното отношение понастоящем се развиват. С оглед на тези текущи развития Комисията стига до заключението, че ако са необходими допълнителни насоки, това най-добре би било постигнато на ниво държава членка. Във всички случаи Комисията ще продължи да следи напредъка в тази област.

Следва да се признае така също, че има нужда от по-нататъшни проучвания, насочени към създаването на специални системи, предназначени за онези видове риба, при които е необходимо разработването на по-ефективни техники.

Следователно Комисията счита, че е изключително важно да бъдат осъществени по-нататъшни диалози със заинтересованите страни, с цел да бъдат подкрепени конкретни инициативи и проекти в тази област, които биха могли да са от взаимна полза както от икономическа гледна точка, така и от гледна точка на хуманното отношение към животните. На този фон Комисията създаде по-систематичен и видим формат за този диалог чрез Платформата на ЕС за хуманно отношение към животните¹⁸. Основната цел на тази платформа е да се даде възможност на заинтересованите страни (организации в сферата на хуманното отношение към животните, учени, ветеринарни лекари, земеделски стопани, преработватели на храни, търговци на дребно на храни и т.н.) да изразят техните опасения, да споделят знания и ресурси за осъществяването на общи дейности.

¹⁶ Нидерландските органи уведомиха Комисията на 17.10.2017 г. за нов проект на национална наредба, с която ще бъдат забранени действащите традиционни методи на клане на европейски змиорки и ще се прилагат с предпочитание хуманни методи със зашеметяване с електрически ток (уведомление 2017/0406/NL).

¹⁷ Обобщен доклад относно прилагането на правилата за рибовъдство, http://ec.europa.eu/food/audits-analysis/overview_reports/details.cfm?rep_id=95.

¹⁸ Решение на Комисията от 24 януари 2017 г. за създаване на експертна група на Комисията „Платформа за хуманно отношение към животните“, C/2017/0280, ОВ С 31, 31.1.2017 г., стр. 61.